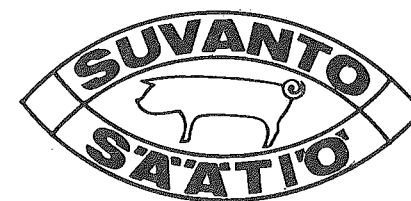

SUVANNON SEUTU

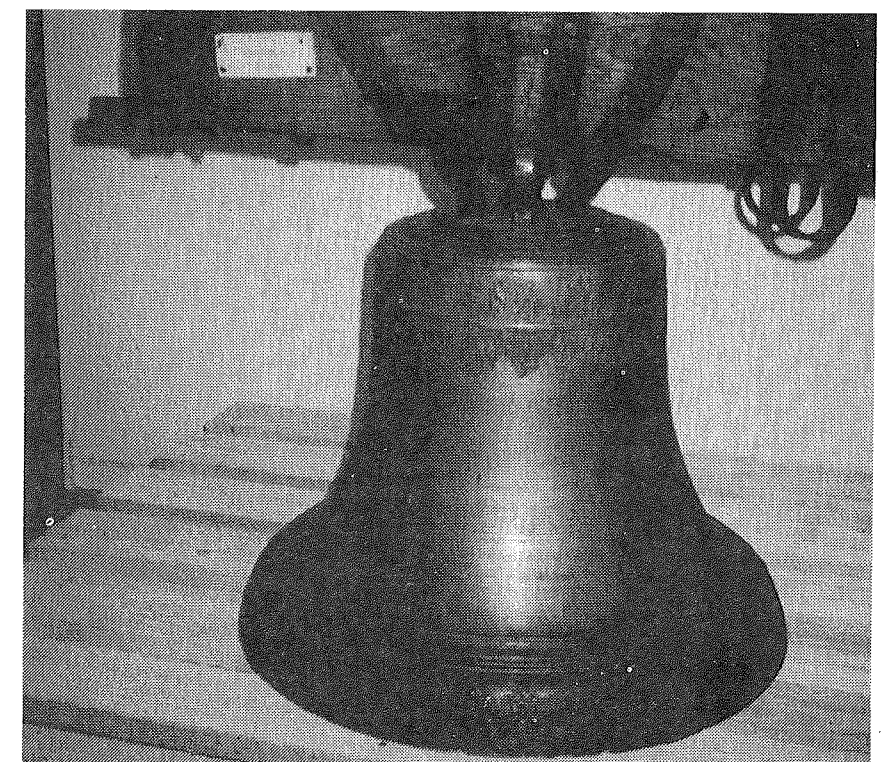

SUVANNON
YMPÄRISTÖN
KOTISEUTU-
LEHTI • Julkaisija

N:o 5 1991

HEINÄKUU

SAKKOLAN KIRKON KELLO tulee kutsumaan kansaa tämänvuotisen Sakkolanjuhlan jumalanpalvelukseen. Sisäsivuilla tietoa kirkonkellojen vaiheista menneiltä vuosikymmeniltä.

TOIMITUKSEN TUOLI

Juhlat lähestyvät

Sakkolanjuhlat lähestyvät. Pian on aika kokoontua Orivedelle järjestettyyn juhlaan — toivottavasti matkaan lähtevät kaikenikäiset perheenjäsenet! Toisaalla tarkemmin juhlien ohjelmasta — samoin on luettavaksi tarinaa Sakkolan kirkonkellojen vaiheista.

Tässä Suvannon Seudussa päästään matkamaan myös kiviniemäläisen Viljo Pitkäsén mukana aina Afrikassa asti — ettei pysyttäisi joka kerta vain niissä suosituissa kotiseutumatkoiissa. Tulevissa numeroissa on lisäksi luvassa Eka Karppasen kertomuksia maapallon toiselta puolelta, Australian matkalta. Ja ketä kiinnostaa Kanada — sinne tehdystä visiitistä kertoo tässä lehdessä Tyyne-Kerttu Virkki ystäviensä.

Joitakin viestejä tämänkesäisiltä Karjalanmatkoiltakin on jo toimitukseen saapunut. Toivottavasti reissut ovat olleet antoisia niiden haikkeiden muistojen ohella.

Mukavaa kesän loppupuolikasta ja iloista Sakkolanjuhlaa kaikille

Marjo Ristilä-Toikka

Muolaa oli keski-Kannaksen mahditipitaja, joka oli tunnettu Kyyrölän savipottiteollisuudesta sekä Suomen huippuihin kuuluneista yleisurheilijoista ja nyt on silloin pituushyppääjänä tunnettu ”maanmittarien pomo” kertonut siitä kuinka naapuripitäjäläiset joutuessaan kulkemaan Muolaan pitäjän alueella ensin toivoivat ettei hölmyys tarttuisi ja poistuessaan pitäjästä kiittivät onneaan ettei hölmyys tarttunut!

Hän kertoi siellä myös morsiamien istuneen...

Nämä on kaikki tosiperäisiä ja tapahtumiin nojautuvia tarinoita. Koska hän — luultavasti tarkoituksella — ei ollenkaan kertonut tapahtumien kulkua niin minäpä kerron niistä kuulemani mukaan:

Ensinnäkin onko pirun hakkaaminen hölmyyttä? Ei heikkovoimainen uskalla yrittääkään — minun tuntemani Muolaan miehet ovatkin suuren osaksi olleet voimahahmoja.

Tapahtuma lähti sillä tavalla vyörymään kun emäntä vei pystykirnun täynnä kermaa lämmitettyyn saunaan happenamaan voin valmistamista varten. Kirnulle oli laitettu valkoinen lakana peitteeksi...

PERÄ-PENKILTÄ

Talon veljeksistä toinen sattui jostakin syystä kurkistamaan saunan ovesta ja huomasi, että itse pahahenki kököttää lauteilla! Veljensä kanssa hakivat sopivat ja käteen käyvät ”polenat” ja alkoivat hutkia kirjua joka tietysti kaatui ja kerma valui permannolle. — Lyö veljään, lyö veljään! Jo oksentaa!

Ja kirnu sai kovan kohtelun. Tämän tapahtuman perusteella muolaalaiset saivat hölmön pirun tappaajan korkea-arvoisen maineen. — Eikä ilman ansiota.

— Minun edesmennyt kummini oli syntynyt Muolaassa ja sanotaan eräässä ajatelmassa, että puol lasta kummikseen...

Kyseinen kertoja ei myöskään morsiamen istumista selvittänyt juurtajaksain — totuus oli näin kuuluva:

Istuu ko Muolaan morsia, PERÄ PENKIL JA JALAT JAKUL! Seuraavalla rupeamalla on taas toiset aiheet.

Viljo Purontaa

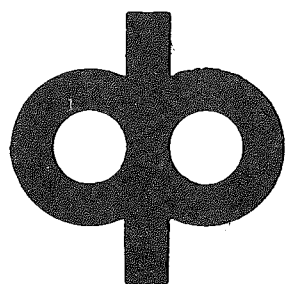
PITO-KALAASI KY

JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU

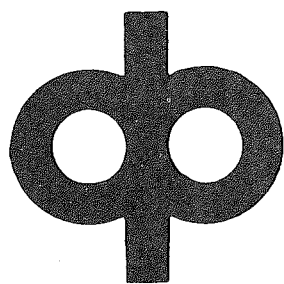
AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 433 902

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
TAMPEREELLA JA YMPÄRISTÖSSÄ
TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

Turvattuna ja suojattuna

Oli kesäkuun alkupuoli 1944. Kaunis kesäinen aamu. Olimme silloin Karjalan kannaksella Vuokselan pitäjässä Kuninkaanristin kylässä. Oli niin kutsuttu jatkosodan aika ja siviiliasukkaat olivat omilla kotipaikoilla. Kevättyöt eli toukutyöt olivat parhaillaan menossa. Kaikki oli luonnossa niin kaunista ja vihreää. Vuoksi kimmelteli siinä lähellä ja linnut lauloivat niinkuin ne keväällä laulavat.

Olimme aamuaskarissa pihalla ja tuvassa, mutta sitten alkoi kuulua lentokoneitten ääntä taivaalta, sillä sotahan oli vielä silloin. Siinä pihalla rupeimme sitä sitten seuraamaan, mitä tämä taas on. Ja kuinka ollakkaan venäläinen lentolaivuehan se oli, jota suomalaiset rupeivat ampuamaan. Niin siinä sitten kävi, että yksi syttyi palamaan siellä ilmassa ja lähti syöksyyn maahan.

Me katselimme tätä parhaillaan ja vielä sanoimme toisillemme, että tuohon Vuokseen se nyt putoaa. Mutta maahan tullessaan se tekikin jyrkän kurvin ja alkoi tulla suoraan meitä kohti jossa seisoiimme. Hyökkäsimme siitä kuka minne ehti, maahan. Ja minäkin menin appeni taakse asuinrakennuksen seinän viereen maahan ja huusin: hyvä Jumala, nyt se tulee! Se tulimeri oli valtava jonka ehdin nähdä ja kauhea pauke ja ryske. — Se oli kuitenkin vielä niin korkealla ettei vienyt meitä mennessään. Mutta meni talon ja navetan välistä läheiselle pellolle, missä oli naapurin hevonen liekassa, rauta kankikin väännyt kun hevonen tempaisi itsensä irti ja pelastui.

Voi sitä pauketta ja rytinää, olimme kuin keskellä sotaa. Kone hajosi pieniin kappaleisiin ja paloi ja miehet kappaleina pitkin peltoa. Mutta

meille perheenä ei tapahtunut mitään, jokainen selvisimme hengissä siitä rytäkästä. Mummo ja Siiri olivat sisällä pienen Annelin kanssa, jota suojasivat uunin edessä, kun se rytinä kuului.

Vuosikymmenet ovat vierähtäneet, mutta tämä tapaus on jäänyt lähtemättömästi mieleen. Mieheni Pentti oli toipumislomalla, ja tähän rytinään hänkin vaan joutui. Kylässä kauempana ihmiset päättelivät, että nyt Varpaala on mennyt. Mutta Suuri Jumala varjeli meitä, itse en ollut uskossa silloin. Mutta sen uskoinkin, että vain Jumala voi näin varjella. Psalmi 91, sen 4. jae sanoo: sulillaan hän sinua suojaa ja sinä saat turvan hänen siipiensä alla.

Liisa Varvas

Siivuospäivä

— Äit sano perentkiltan jo, jot ei siint taija huomen poutapäivä tulakkoa ni jos vaik käyveäki siivoma.

Pitää laskea potuskoistki pois nuo vanhat olet, johan ne nyt onki iha silppuu vissii. Kannettoa vaik kujaluhtii, ni sielt soap puottoaki suoraa kujamaal. Katso voa sit, jot et puota hevose ruppua niitä, ni sit ei siul kunnia kukko laula issäis ko ruppua siivuo. Katso sitä, sitä sia allasta, ja

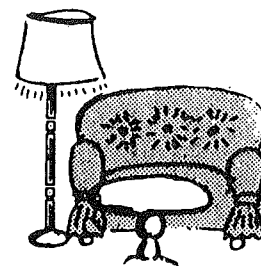
sielt lammasleavä puolelt ko puotat, ni sit ne männyöt just hyväst paremmi lehmlääväl päi.

Pöllyyttä sit oikei hyväks ne potuskat, keännä oikei nuri puoli, siint luhirappusiltha ne onki hyvä pöllyytteä. Ei niitä nyt kehtoa viel pese-meäkeä käyvä. No, tälviisihä se o nyt, a ennekö mie olin pienen tyttön ni äit pan ain miut pyyhkimeä ompelukonie jalat, niis ko o sitä rikumenttii kaikelaista (Singer) ni sit sie tiijetki,

ja ko se pit tehäkki viel hyväst. Panha se äit ain minnuu töihe. A se oljki urakkoa ko pit kantoa liittapuut, lakassa nurmoa tiet, pessä porsoa alasta, ja äitkö sit viel ain tosjoa sano jot, ja tieki ne sit hyväst. No, kylhä mie sen tiesi jot hyvästhä se on tehtävä, enneko meinas Kekkilä rantoa uimaa päessä. Sehä se oljki sellane reisu jot sen ettie teit melkei mitä voa, vaikkei sitä muute nii oiskoa olt haluloi töitä tehäkeä. — No, siin sit äiti kans meinailtii niitä lauvantak päivä töitä. Äit sanoki jot heä pessiö itse sulanan, mie tie voa kammaris ja tuvas. A, hyväst ko reknat, ni se o ko melkei teht.

No, tulj lauvantak oamu. Isä tulj ulkont tuppaa ja sano. Nyt tänäpäin läheteäki Nurmoisii, taittamo lehtii lampail — — — jako isä sano ni sillo sitä lähettii, ja se ”hyväst reknat-tu siivuospäivä jäi, — toisie kertoa.

Sanelma Myllymäki
(Ruottunen)

Verhoilubiike

AAPRO KIISKI

41490 Niemisjärvi
☎ (941) 845 724

Hankasalmi

Tarinaa kirkonkellojen vaiheista

Tässä Lauri Paunun lähettämää tietoa Sakkolan kirkonkellojen vaiheista. Paunu kirjoittaa:

”Kun kävin läpi vanhoja papereita, sieltä tuli vastaan lehtileike, vuosikymmenet sivuun pantuna, ja tässä leikkeessä käsitellään Sakkolan kirkonkelloja. En ole itse tätä leikannut, eikä lähettäjä ole maininnut, mistä lehdestä hän oli tämän jutun löytänyt. Oikeastaan kaksi mahdollisuutta vain taitaa olla; joko Keski-suomalainen tai Sisä-Suomi. Vuosi lienee 1941.”

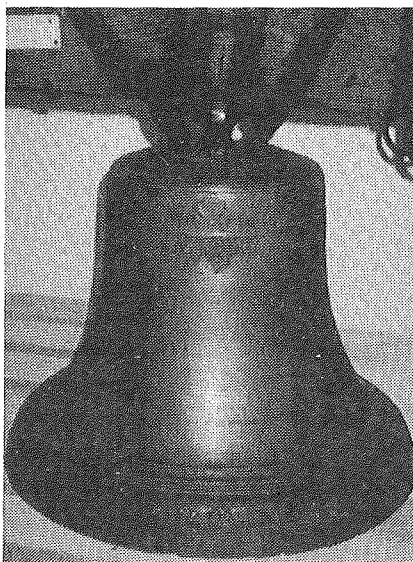
Ja tarina kertoo:

Habent sua fata libelli — kirjoilla on kohtalonsa, sanoo vanha sananpars. Se lienee lupa käsittää mm. siten, että kirjojen vaiheet ovat usein sangen merkillisiä, niitä voi satojen, jopa tuhansien vuosien takaa putkahtaa esiin kätköistä.

Oman kohtalonsa ovat kirkonkelloillakin. Siitä on meillä vakuuttavana todisteena Sakkolan kirkonkellon vaiherikas vaellus, johon aivan viime päivinä on huomio kiintynyt ja josta yleisradiossakin on tehty selkoa.

Siltä varalta, että joltakin lukijalta olisi tämä asia mennyt sivu silmien ja korvien mainitsen vielä lyhyesti äsken sanomalehdissä ja radiossa lue- tusta Viipurin tuomiokapitulin kuultuksesta, jonka mukaan kolme karjalaista luterilaisen seurakunnan kirkonkelloa etsi omaa seurakuntaansa. Niiden kotipaikasta ei tiedusteluista huolimatta oltu saatu selvää, ja ne lähetettiin Kuopiossa Karjalan siirtoväen varastoon. Suurimmassa kellossa oli vuosiluku 1739, pienemmässä vuosiluku 1616 kun taas kolmannessa ei ollut mitään vuosilukua.

Kellojen kotipaikka ja alkuperä selvisi kuitenkin pian Suomen Kansallismuseon historiallisen osaston arkistoon tuotujen tietojen nojalla. Kävi ilmi, että ne olivat Sakkolan kirkon omaisuutta.

Asiasta ei olisikaan tämän enempää kerrottavaa, elleivät näistä kelloista vanhimman elämänvaiheet olisi niin peräti merkillisiä ja ellei niiden viimeinen kohtalonvaihe liittyisi erään jyvaskyläläisen toimiin. Senpä vuoksi kerrattakoon vielä tässä, mitä Muinaistieteellisen toimikunnan intendentti I. Kronqvist on tämän vanhimman kellon ihmeellisestä tarinasta kertonut.

Kun ruotsalaiset valloittivat Käkisalmen läänin, ruvettiin seudun kreikkalaiskatolista väestöä käännättämään luterilaiseen uskoon. Näitä varten rakennettiin seudun ensimmäinen, varsin vaatimaton luterilainen puukirkko Sakkolan Kiviniemeen, virran partaalle, jonka kautta Suvannon vesi virtasi Vuokseen. Kirkko valmistui v. 1916 ja samana vuonna siihen hankittiin kello, joka varustettiin samalla vuosiluvulla 1616. Kun myöhemmin Sakkolan kirkonkylään rakennettiin uusi suurempi luterilainen kirkko, jäi Kiviniemen kirkko kappeliksi säilyen aina isoon vihaan saakka. Tuli sitten iso viha ja vihollinen ryntäsi maahan hävittäen ja tuhoten. Vihollisen lähestyessä kolme Kiviniemen luterilaista talon-

poikaa Risto Koiranen sekä Heikki ja Tahvo Suokas irrottivat kellon ja upottivat sen Suvannon Kiviniemen lahteen. Vihollinen poltti Kiviniemen kappelin ja valloitti Viipurin Karjalan, joka Uudenkaupungin rauhassa liitettiin Venäjään. Niin kului aika aina vuoteen 1818 saakka, jolloin kello nousi ylös ihmeellisellä tavalla. Seudun asujainten toimesta oli ruvettu kaivamaan kannasta, joka erotti Suvannon Laatokasta, mutta voimien puutteessa oli työ keskeytynyt.

Toukokuun 21 p:nä nousi ankara kevättulva yli kaivannon äyräitten raivaten itselleen väkivaltaisesti tien Laatokkaan. Suvannon vedet rupesivat vyörymään itää kohti, sen pinta aleni ja rannat kuivuivat. Nyt nousi vanha kello ihmisten ilmoille oltuaan 116 vuotta Suvannon pohjassa. Kiviniemen vanhaa kirkkoa ei ollut enää olemassa ja kello sai paikkansa Sakkolan kirkontornissa kahden muun kellon seurana. Siellä se kaikui viime talven sotaan saakka ja sen luultiin sitten jääneen uuden rajan taakse kunnes se taas osottamattomalla tavalla sukeltautui esille seuraten sakkolalaisia jälleen rajan tälle puolelle.

Mitä sitten tulee tämän ihmeellisiä vaiheita kokeneen kirkonkellon viime talvisiin kokemuksiin, niin ne ovat seuraavanlaiset:

Sodan syttyessä ja kun oli luultavaa, että Sakkolan kirkko tuhoutuisi, otettiin sen kellot pastori Lauri Paunun toimesta alas tapulista ja upotettiin kaivoon, joka täytettiin. Rauhan tultua antoi pastori Paunu kaivaa kellot esiin ja viime tingassa ne saatiin junaan, mutta kiireessä ei kelloja ehditty varustaa seurakunnan nimellä. Näin ne tuntemattomina joutuivat rajan tälle puolen, kunnes niiden oikea omistaja nyt on jälleen löytynyt.

Tervetuloa Sakkola-juhliin Orivedelle

*Ei meiltä häviä heimo
eikä Karjala katoa,
vaikka kaikki kaatakohot!
Karjala ehoi elävi,
hengessämme helskähtävi
sydämessä sykkivässä
kautta suuren Suomen niemen.*

A. Aava

Sakkolasta lähtöisin olevaa kihupyhää vietetään elokuun ensimmäisenä sunnuntaina. Tämä perinne elää sakkolalaisissa vieläkin voimakkaasti uusilla koti- ja asuinsijoilla. Orivesi on juhlien pitopaikkakuntana tänä vuonna. Viimeksi täällä vietettiin Sakkola-juhla vuonna 1983. Paljon on maailmalla tapahtunut tänä aikana. Itäisessä Euroopassa ja Neuvostoliitossa on tapahtunut ihmeitä, eikä Sakkolan matkoissakaan ole enää liiemmin jännitystä. Hyvä näin. Orivedestäkin on tällä aikavälillä tehty kaupunki.

Oriveden uusi liikuntahalli on juhlien pitopaikka. Halli sijaitsee linja-autoaseman lähellä ja on ulkonäöltään jo erikoisen näköinen siivekkeineen. Muistojen iltatilaisuus lauantaina ja sunnuntain päiväjuhla pidetään täällä. Sunnuntain juhlassa juhlapuheen pitää kansanedustaja Anneli Taina. Siteet Anneli Tainalla on Sakko-

laan, sillä hänen äitinsä on sakkolalaisia, ja hän kävikin viime kesänä äitinsä syntymäsjöillä.

Pium — paum — Ihmeellinen syvä ääni, tumma kuin yö, ääretöntä murhetta kuitenkin täynnä. Koko luonto ja juhkakansa kuuntelee sitä äänettömänä — **SAKKOLAN KIRKON KELLON ÄÄNI**. Näin 50 vuoden ja moninaisten vaiheiden jälkeen vanha kello on edelleenkin uskollinen meille sakkolalaisille.

Jumalanpalveluksessa Kaarikirkossa saarnaa lääninrovasti Ilmari Mustonen, Sortavalan maalaiskunnassa syntynyt ja lapsuutensa siellä leikkinyt. Kirkossa saarnatuolin takana seinällä on jäljennös Alexandra Sältnin maalaamasta Sakkolan alttaritaulusta ”Kristuksen Taivaaseen Astuminen”.

*Pyhät muistot voivat entises-
täänkin vahvistaa yhteenkuulu-
vaisuuden tunnetta.*

Juhlatoimikunnan puolesta
Samppa Viskari

Minun isäni Villehard Suokkaan kertoman ”TARUN” mukaan me kuuluimme tähän Suokkaan sukuun. Näiden sukujen jäsenille ja heidän jälkeläisilleen oli luvattu ”löytöpalkkioksi” heidän kuoltuaan soittaa tätä kelloa koko ajan kun vainajaa kuljetetaan hänen kotoaan haudalle saakka.

Isäni kertoman mukaan ei ole tietoa, että näin olisi kertaakaan tapahtunut, sanoo Eino Suokas, Pajamäenkatu 4 C 13, 48600 KARHULA, entinen kotipaikka Sakkola, Petäjäjärvi.

Putkiliike
P Nuora Ky
37560 KULJU
puh. 676 100

EEVAN suvun sukukokous Orivedellä

Kutsumme kaikkia Eevan suvun jäseniä Sakkolan Vilakkalasta sukukokoukseen Orivedelle Laulumajalle Koulutie 20 la. 3. 8. klo 15. Kokoonnumme ensin kirkon tapulin vieressä ja laskemme kukat Karjalaan jääneiden muistomerkille.

Toimikunnan puolesta **Maija Kajarinne** os. Ainonkuja 2—4 35100 ORIVESI

Sakkolan kirkonkellot kutsuvat

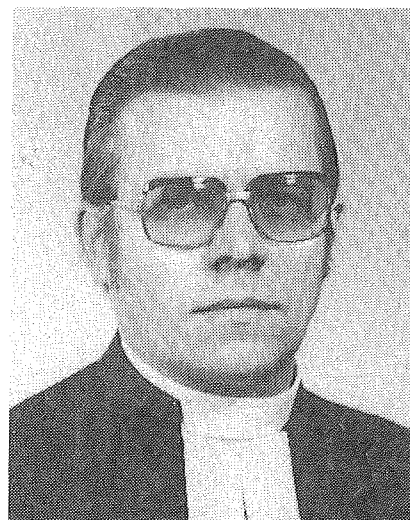
Elämme aikaa, jolloin moni mahdollisuus on tullut jälleen mahdolliseksi. Tuhannet karjalaiset ovat puolen vuosisadan jälkeen vierailleet syntymäseudullaan. Joku on hädintuskin löytänyt lapsuuskotinsa paikan muuttuneesta maisemasta. Joku on tuonut kivenpalan kotinsa raunioilta. Joku taas on kyöneitä salaten vierailut ränsistyneessä syntymäkodissaan. Muuan Karjalasta palannut kertoi: Kaikki rakennukset oli hävitetty kotikylästäni, mutta en muistanutkaan, kuinka kaunis Karjala todellisuudessa oli.

Tiedämme kaikki, miten miehittäjä kohteli kirkkoja ja hautausmaita. Harva löytää enää esi-isänsä viimeistä leposijaa. Ei soi siellä enää tutun

kirkon kellot. Joku sopersi hiljaisen rukouksen:

Siunaa heitä, jotka ei tiedä:
Myrsky on käynyt ylitse
Karjalan maan.
Nöyriksi mielet tee,
katkeruus kitke meistä.
Kiitosta laulumme soikoon,
että me kerran saimme
kauniin Karjalan maan.

Sakkolalaiset kokoontuvat tänä kesänä Orivedelle. Niin yllättävää ja vaikeasti uskottavaa kuin onkin, vanhat Sakkolan kirkonkellot kutsuvat lauantaina 3. 8. klo 18 muistojen iltaan Oriveden kaarikirkkoon ja sunnuntaina 4. 8. klo 10 jumalanpalvelukseen.

Tule kuuntelemaan, vieläkö muistat tutun soinnin. Tervetuloa saman Jumalan puhutteluun kuin kerran Karjalassa. Hän ei ole muuttunut.

Ilmari Mustonen, kirkkoherra

Kaupunginjohtajan tervehdys juhlaväelle

Sanat kotiseutu, kotikylä, kyläkoulu, kotipiha ja syntymäkotini liittyvät erottamattomasti meidän jokaisen elämään. Me kaikki olemme syntyneet jossain. Meillä kaikilla on synnyinkotimme jossain. Ensimmäiset hoipertelevat askelemme olemme ottaneet jollakin pihalla — joillakin meistä on muistoissamme pihakoivu, joillakin koivuton pihamaa. Kotiseutu voi olla kylä, taajama tai suuri kaupunkikin. Se on kuitenkin aina se paikka, jossa olemme syntyneet ja lapsuutemme viettäneet. Kotiseutu säilyy aina muistoissamme, olimme siitä kuinka kaukana hyvänsä, sillä siellä on meidän juuremme, tahdoimmepa sitä tai ei.

Juuriensa menettämisen huomaa ehkä vasta sitten, kun ne todella menettää. Teille, hyvät Sakkolalaiset on valitettavasti käynyt näin, sillä Te olette menettäneet rakkaan kotiseu-

tunne vieraalle valtiolle. Sakkolan pitäjän lähes 6000 asukasta joutui aloittamaan kaiken alusta vieraassa ympäristössä, vieraiden ihmisten keskellä.

Te olette onnistuneet siinä, mihin monikaan ei uskonut. Te olette rakentaneet uuden elämänne eri puolille rakasta isänmaatamme. Te olette si- joittuneet hyvin yhteiskunnassamme.

Teillä on ollut ja on edelleenkin usko itseenne ja uuteen kotiseutuunne. Mutta juurenne ovat kuitenkin edelleen Sakkolassa. Sinne Teidän ajatuksenne ovat varmasti kulkeneet jo vuosikymmeniä ja mikä hienointa, kotiseuturakkaus näyttää siirtyvän sukupolvelta toiselle. Se on todellista kotiseuturakkautta se.

Hyvät ystävät!

Näillä sanoilla ja ajatuksilla toivottan Teidät kaikki sydämellisesti tervetulleiksi viettämään pitäjäjuhlaanne nuoreen kaupunkiimme. Toivon, että juhlastanne tulee onnistunut, lämminhenkinen, lähimmäisen rakautta korostava tapahtuma, jolla lujitetaan entisestään kuuluisaa yhteiskuluvuuttamme.

Hannu Kilpeläinen
kaupunginjohtaja

SAKKOLA-JUHLA

Orivedellä 3.—4. 8. 1991

Lauantaina 3. 8.

Ehtookellona soi Sakkolan kirkon kello

klo 18.00 Iltakirkko

19.00 Muistojen ilta

Liikuntahallissa

Sunnuntaina 4. 8.

klo 9.55 Sakkolan kirkon kello kutsuu jumalanpalvelukseen

10.00 Jumalanpalvelus, HPE, Oriveden Kaarikirkossa

Saarnaa lääninrovasti Ilmari Mustonen, uruissa dir.cant. Erkki Toikka

Taisto Polvi esittää Martti Helan

"Nousevan Suomen hymni"

Oriveden seurakuntakuoro laulaa

Kunnianosoitukset

Ruokailu Oriveden seurakuntakeskuksessa

Kahvi liikuntahallissa

klo 13.30 Päiväjuhla

Liikuntahallissa

Musiikkia Oriveden puhallinseitsikko

Tervehdyspuhe Reima Viskari

Yhteislaulua Karjalaisten laulu

Tervehdykset Oriveden kaupunki, kaupunginjohtaja Hannu Kilpeläinen

Oriveden seurakunta, kirkkovaltuuston puh.joht. Arvo Saramäki

Kuorolaulua Oriveden Mieslaulajat, joht. Matti Rautio

Juhlapuhe Kansanedustaja Anneli Taina

Yksinlaulua Nadja Vanhanen

"Suomen kohtalon vuodet" Siitaman nuorisoseura, sov. ja johtaa Marjatta Perttula

Yksinlaulua Taisto Polvi

Suvanto-Säätiön tervehdys Hallituksen puh.joht. Yrjö Raaska

Päätössanat Kunnallisneuvos Teuvo Viskari

Maamme

Tervetuloa

Juhlatoimikunta

Sakkolan sotainvalidit ja veteraanit koolla

Sakkolalaiset sotainvalidit ja veteraanikerholaiset pitivät 16. 3. vuosikokouksensa Pirkkalassa. Risto ja Irja Jääskeläinen kutsuivat kerhon edustajat vuosikokoukseensa kotiinsa Pirkkalaan. Kokouksen viralliselta puolelta en katso minun aiheelliseksi puuttua, kokouksen virkailijat hoitavat niihin kuuluvat asiat, mutta mielestäni on aiheellista sakkolalaisten sotainvalidien ja veteraanien toimintaan ottaa kantaa: tulee ensi vuonna viisikymmentä vuotta, kun Sakkolan Sotainvalidien osasto perustettiin. Ilmeisesti oli isäntä huomionut kyseessä olevan ajanjakson, ja tulee mieleeni seikka, kun niin Risto kuin Irja Jääskeläinen tunnetaan kulttuuri-ihmisinä niin Sakkolassa kuin nykyisessä kotikunnassaan Pirkkalassa. Toinen seikka, joka antoi aiheen olettamukseen, olivat isännän nimipäivät olleet edellisenä päivänä, josta kertoi talon emännän ”pitöpöytä”. Kokousväelle oli myös järjestetty ohjelmaa, joka oli niin laajuudellaan kuin ohjelman sisällöltään ainut laatuinen: esitelmät olivat muistuttamassa viisikymmentä vuotta taaksepäin ajoista, joita meidän ei tarvitsi enää nähdä ja kokea. Toisaalta, esitykset olivat mitä suurimmassa määrin hyviä sekä kovin mielenkiintoisia, ja myös hyvin perus-

teellisesti esitettyjä. Sakkolalaiset tuntevat Heikki Karttusen, hän kuului Pyhäjärven puolelle ennen sotia. Toinen esitelmä sivusi Karttusen ohjelmaa: kirjailija Paukku kertoi niistä kokemuksista, joka kosketti Paukun nuoruusaikojen sodan temmellyksistä. Pitäjäneuvos Raunio toi myös Taipaleenjoen terveiset niiltä ajoilta.

Näistä kaikista suuri kiitos niin ohjelman suorittajille kuin kerhonne vetäjälle Martti Karoselle ja talon isännälle Ristolle, joka nämä kaikki tallensi kokonaisuudessaan filminauhalle seurattavaksi jälkepäin.

Kokouksessa myös tuli esille seikoja, joihinka mielelläni puuttuisin, koska teemme aivan vapaaehtoisesti työtä veljiemme hyväksi. Olisi kerhonne puheenjohtajalla M. Karosella helpointa hoitaa juoksevia asioita, jos ilmoitusasiat pyörisivät joustavammin. Ja asianmukaista olisi myös huolehtia seikat, olkootpa sitten suru tai vuosiatäyttäneitä. Tämä antoi minulle ikäänkuin haasteen ottaa kantaa tällaisiin asioihin: yhteisen toivomuksemme olikin, että kaikissa asioissa käännyimme oman kotiseutulehtemme puoleen: tällaiset asiathan ovat kulttuurillisesti erittäin tärkeitä, koska kerhonne toimintahan käynnistää viisikymmenvuotisen muistoihin perustuvan juhlatilaisuus-

den. Nyt muun muassa kun näistä kirjoitan, ovat nämä vain ikäänkuin ennakkoon muistuttamassa meitä sakkolalaisia suunnitelmistamme ja tulevasta kerhonne työsarasta.

Haluan vielä Risto Jääskeläisestä mainita, että isäntä Risto tunnetaan Pirkkalassa niin kulttuuri-ihmisenä kuin myös pätevänä talousmiehenä. Riston kanssa on hyvä tehdä kulttuuritöitä, näin sanoi kerhonne puheenjohtaja Martti Karonen. Ja kun nyt esitän vielä kiitoksia talon emännälle ja isännälle, samalla rohkenen sanoa koko kerhonne puolesta onnittelet talon pojalle: Onnittelut suuresta opiskelu- ja työsarasta jota Kuisma on läpi vienyt. Keväällä painettiin Kuisman päähän ylioppilaslakki. Onnittelut myös isälle ja äidille.

Hyvää kesää Suvannon Seudun lukijoille

L. L.

PERHE- UUTISIA

Uudet ylioppilaat, opintonsa päättäneet ja vasta-valmistuneet:

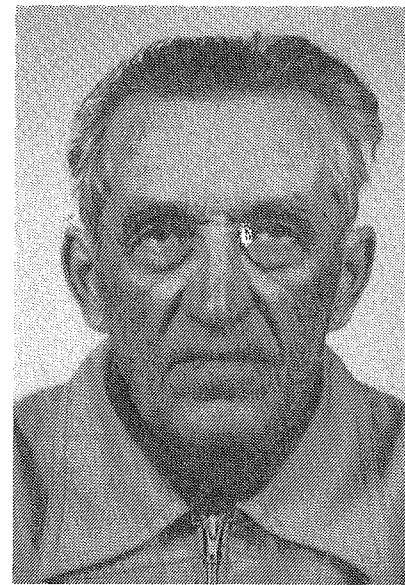
Henkilötiedot, vanhempien kotikylä ja muut tarpeelliset selostukset toimitukseen. Myös valokuvat ovat tervetulleita.

Muistitethan myös ilmoittaa merkkipäivät ja poisnukkuneet.

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

75 vuotta täytti 29. 5. Tyne Kurikka o.s. Koiranen, Yläneellä. Hänen kotikylänsä on Röykkylä.

75 VUOTTA täytti Aino Kiiski 22. 4. 91 Lempäälässä. Entinen kotikylä Sakkolan Riiska.

80 VUOTTA täytti Kalervo Viskari 17. 2. 91 Orivedellä. Kalervo Viskari on syntynyt Sakkolan Vilkalasta. Viljeli kotitilaansa sotiin asti ja siirtyi alueluovutusten jälkeen Oriveden Karppiin, josta sai pika-asutustilan. Hänet tunnettiin ennen sotia hyvänä yleisurheilijana, ollen monissa lajeissa pitäjänsä parhaita. Osallistui talvi- ja jatkosotaan. Talvisodassa erp 6 joukoissa krh osastossa, osallistuen Keljan ja Taipaleenjoen taisteluihin. Orivedellä Kalervo Viskari on osallistunut monin tavoin Oriveden kunnalliselämään, kuullut useitten lautakuntien jäsenenä. Ol Kanta-Hämeen luottamustehtävissä pitkät ajat. Oriveden Karjala-seuran tehtävissä melkein seuran perustamisesta lähtien, kuulunut sen johtokuntaan ja ollen nyt seuran kunniajäsen. Hän on kirjoitellut myös muistelmiin Suvannon Seutuun.

85 VUOTTA täytti 19. 5. 1991 Anna-Maria (Anu) Kerminen o.s. Lankinen Punkalaitumella. Kotikylä Haparainen.

70 vuotta täytti 6. 4. 91 Aino Kuparinen Punkalaitumen Orinimessä. Hän on syntynyt Kylmäkoskelta ja o.s. Rantanen. Hän on edesmenneen Viljo Kuparisen puoliso ja ehti välirauhan aikana asua hetken myös Lapinlahdessa. Aino Kuparinen sanoo olevansa sydämeltään ja sielultaan Karjalainen, vaikka syntyperältään onkin hämäläinen.

50 VUOTTA täytti 1. 5. 1991 Jouko Hannes Tatti Punkalaitumen Palojoella. Hän on toiminut varsinaisena tai varajäsenenä mm. Punkalaitumen Karjalaisten, Osuuspankin, Tuottajayhdistyksen, 4H-kerhon ja Maamiesseuran johtokunnissa sekä LSO:n edustajistossa, Punkalaitumen kunnassa ns. uskottuna miehenä ja urheiluseura PuKu:ssa useissa eri tehtävissä. Jouko Tatin vanhemmat Maria o.s. Jäske ja Väinö Tatti asuivat Riiskassa.

50 VUOTTA täytti 25. 3. 91 Veikko Tatti Urjalan Menosissa. Hänen entinen kotipaikkansa oli Sakkolan Riiska.

50 VUOTTA täytti Raimo Tatti 13. 3. 91 Nokialla. Kotipaikka samoin Sakkolan Riiska.

50 VUOTTA täytti 4. 5. 1991 Siiri Ojainmaa o.s. Systä Punkalaitumella. Vanhemmat Loviisa o.s. Karvanen ja Väinö Systä Ojanimestä.

KUOLLEITA

Bertta Patja o.s. Torkkeli syntyi 31. 3. 1921 Vpl Pyhäjärvellä, kuoli 4. 3. 1991 Loimaan aluesairaalassa. Kotikylä Sakkolassa 1942—44 Lapinlahti, viimeinen kotipaikka Punkalaidun.

Pentti Kerminen syntyi Sakkolan Kiviniemessä 5. 9. 1922 ja kuoli Lohjan aluesairaalassa 17. 4. 91. Siunaus toimitettiin Pusulan kirkossa 5. 5. ja muistotilaisuus vietettiin seurakuntatalolla. Saattelemassa olivat lähiomaiset ja ystävät.

Rauha Maria Kairesmaa o.s. Koiranen, syntyi Sakkolan Haitermaassa 5. 10. 1916, kuoli Turussa 13. 4. 91. Siunaus toimitettiin Aitolahden kirkossa 27. 4.

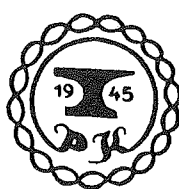
Tyine Sarmiola o.s. Nuora, syntynyt Sakkolan Petäjärvellä 2. 5. 1916, kuoli kotonaan Vantaalla 24. 4. 91. Siunaustilaisuus Kaivakselan kirkossa lähiomaisten läsnäollessa.

Yli kolmekymmentä vuotta entisten Kiviniemen Marttojen puheenjohtajana toiminut Lempi Nykänen on poissa. Hän teki pitkän päivätyön marttatoiminnan hyväksi muun työnsä ohella. Niin monet ruoanlaittokurssit Nykäsellä käytiin ja kokoukset pidettiin. Aina oli koti aukeasti käytettävissä, sillä marttatyö oli Lempi Nykäsen sydäntä lähellä. Lempi oli syntynyt Antreassa 15. 6. 1916. Hän nukkui pois Valkeakosken sairaalassa 22. 4. 91. Lempi Nykäsen nykyinen kotipaikka oli Viiala, missä hänet siunasi haudan lepoon rovasti Arvi Kuoppala lähiomaisten saattelemana.

Lempiä lämmöllä muistaen

Ester Loponen

PÄRSSISEN KONEPAJA

35500 KORKEAKOSKI,
PUH. (935) 81 204, iltaisin (935) 81 435,
Autopuh. 949 239 535

Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisovia ja ikkunoita

Onnea Emmalle

80 VUOTTA täytti 20. 5 1991 Lempäälässä Emma Loviisa Koiranen o.s. Repo.

Emma-tätini syntyi maanviljelijä Mikko ja Loviisa Revon 11-lapsiseen perheeseen 10:ntenä Sakkolan pitäjän Kaarnajoen kylän Mikkola-nimisesä talossa. Lapsuuden ajan leikkiverina ja nuoruusiän ystävänä oli Veli-Oivan tytär Tyyne ja on edelleen hänelle hyvin läheinen.

Emma varttui kotitanhuvilla ai-

kuisikään. Avioitui Tauno Koirasen kanssa ja siirtyi Purpuaan miniäksi Taunon kotitaloon. Sota katkaisi asuminen Karjalassa ja evakkomatkan päätteeksi perhe siirtyi Lempäälän Kuljuun. Täällä tätini uurasti varsinaisen työiän ehtoisana maatalan emäntänä.

Perheeseen syntyi kolme tytärtä: Leila, Raili ja Pirjo. Tyttärillä on ammatillinen koulutus ja he ovat perustaneet perheet. Isä-Taunon kuoleman jälkeen työt ovat erityisesti pitäneet hyvää huolta äidistään. Äidillä ja tyttärillä on aina ollut lämpöinen suhde.

Emma-tätini on ollut paitsi monitaitoinen, ahkera talon emäntä, myös erittäin osallistuva. Hänen erityinen ja pitkäaikaisin henkireikänsä nuoruudesta lähtien on ollut laulaminen, kuorolaulu. Jo isänsä Mikko Revon

johtamassa Vilakkalan nuorisoseuran kuorossa hän lauloi veli-Oivan kanssa. Laulu ja musikaalisuus on aivan ilmeisesti siis isän perua. Isähän johti Ns.-kuoroa yli kolmen vuosikymmenen ja soitti kirkossa urkuja, Juhani-veli soitti viulua, Reino-veli harmonia ja sitten nämä laulajat. Koko sisarusparvi oli erittäin musikaalista ja mikä ihmeellisintä isää myöten kaikki itseoppineita. Entäpä, jos olisivat saaneet alan koulutusta? No, Emma-tädin ääni soi yhä vielä kuin hopeatiuku. Sen olemme iloksemme saaneet todeta sukujuhlissa.

Iloitsen myös siitä, että olen löytänyt Tyyne-sisareni kautta tien ainoan elossa olevan tätini luokse. Olemme hyvin läheisiä toisillemme. Yhdessä ollessamme, Tyyne-sisko, Emma-täti ja minä, laulemme ka-

Sotainen yö?

En tiedä, kuinka monta meistä muistaa Ukkosen Annamari? Minä muistan kyllä niinkauan kuin elän.

Ei sitten mitenkään pahalla, Annamarihan oli ennen sotia minun vanhemmilleni lähinaapureita, ja lähes jokapäiväinen vieras. Karjalassahan se oli jokapäiväistä se kylässä käynti. Mutta nyt kerron sotaisesta yöstäni?

Minulla oli Sammaljoella asuessa ni sellainen vähäinen sivutoimi. Oli syksy myöhä ja olin tulossa kotiin jostain Stormin Kaltsilan suunnasta polkupyörällä, ja kuinkas ollakaan, pyörän kumi räjähti juuri Ukkosen Annamari mökin kohdalla, ja koska satoi ja mökki sattui kohdalle, päätin poiketa kysymään saisinko tulla suojaan korjatakseni pyöräni.

En todellakaan tiennyt, että koko Annamaria oli enää elossa, mutta siinä mökissä todella asui Annamari Ukkonen. Minä koputin ovelle, ja ensimmäiseksi tuli iso vasara oven väliin, ja sitten kysyttiin KUKAS siinä olet. Oli vähän hämärää joten ei kumpikaan voinut tuntea heti vaikka olisi nähnytkin. Mutta kun sanoin nimeni, niin kyllä Annamari muisti heti, uot sie pahalainen tosiaankin Mikon Helenan ja Mikon poika? Tule heti satteen suojaan, eikä siun sua lähtiäkää pois ennek aamulla. (Matkaa olisi ollut kotiin n. 20 km), joten ajattelin että kun tässä mökissä on kaksi huonettakin, niin jopa siten yövyn.

Annamarin palvelu oli ylitse tavant anteliasta, ja muistan todellakin kerran taas tehneeni palveluksen vanhukselle. Niin mielissään hän oli kun oli ihminen jolle puhua, ja joka jaksoi kuunnella vanhan ihmisen ilon ja ja murheita. Mutta vaikka myöhään juttelimmekin, tuli kuitenkin nukkumaan menon aika, hyvän vuoteen sainkin, kamarista.

Mutta en ehtinyt nukahtaa, kun Annamari alkoi huutaa, ja paineli ovelle se iso vasara kädessä, ihan täydessä unessa mielestäni. Ja vähän aikaa raivottuaan ehkä heräsi ja meni huoneeseensa, mutta ei kauan kestänyt kun tuli taas, ja sen mitä muistan huuteli, nyt ne ampuu taas minua voi jumalani, mitä minä teen. Ajattelin sanoa rauhoittavaa, mutta sitten luovuin ajatuksesta, koska eihän unisesta ihmisestä tiedä, kuinka vaikeita painajaisia hänellä on. Näin jatkui koko yö. En todellakaan uskaltautunut nukkua yhtään. Aamu tuli aikanaan, Annamari keitti hyvät kahvit, ja minä korjasin pyöräni ja lähdin kotiin nukkumaan.

Olen vasta nyt, saanut itselleni selväksi sen, miksi Annamarilla oli niin kovia painajaisia? Annamari mökki oli aivan tykkien varressa, toisella puolella tien oli armeijan tykkipatteristo, tuskin kilometriä oli Annamari mökiltä suoraan patteristolle, ja tietysti myöskin venäläinen tiesi sen patteriston ja siksi Annamari lie-nee ollutkin tosi sodassa. Asiaan ei kuitenkaan koskaan suhtauduttu tällä tavalla, koska kaikki pitivät Annamaria heikkopäisenä.

Saattoihan siinä peräinkin olla, mutta kyllä siinä olisi tainnut Annamari mökissä toisenkin hermot kovilla olla, yksin asuen sodan keskellä. Tuskin moni edes tiesi miten kauan Annamari oli sodan keskellä, ennen kuin evakuoitiin pois.

Arvo Meskanen

**TILAA SINÄKIN OMA
SUVANNON SEUTU**

VALOKUVA-ALBUMEISTA

Taimi Valkonen ylioppilaskuvassaan. Vanhojen valokuvien albumista löytyneen valokuvan taustatiedot eivät kuitenkaan kerro vuosilukua.

**TILAA SINÄKIN OMA
SUVANNON SEUTU**

Äidille 80-vuotispäivänä

Iloiset silmät ja hymyssä suu, rakas äitimmehän tässä olet, kukapa muu. Eipä uskoisi millään, mitä tänään tapahtuu, ja miksi tämä väki tänne nyt kokoontuu.

Täytät kymmeniä monta, et yhtään siltä Sä näytä, kaikki hommat hyvin hoidat, etkä kävelykeppiä käytä. Aina olet tyytyväinen, et päiväsi valittelulla täytä, on olemuksesi valoisa aina, et pahaa mieltä Sä näytä.

Tulet itsesi kanssa oikein hyvin juttuun, lämpimästi aina suhtaudut niin ystävään kuin tuttuun. Tarttuu kätesi vieläkin mielellään niin taikinaan kuin huttuun, ja aina katsot, että pukeudut sopivaan nuttuun.

On Sinulle suurin harrastus aina ollut työ, kuitenkin leikkisä mielesi sen kanssa sovussa kättä lyö. Monet ohjeet ja niksit elämälle on saatu myö, ei ajan hammas Sinulta tätä viisautta syö.

Vuosikaudet olet ollut valmis hoivaamaan lastenlapsiasi, milloinkaan säästelemättä omia voimiasi, kaikki mallina saavat pitää tasapainoista olemustasi, Sinua Äiti kiitämme korvaamattomasta avustasi.

Joka päivä ajatuksissasi lastesi luo palaat, ja kun tavataan, aina jokaista rakkaudella halaat, hyvää kaikille toivoen, sitä tuskin Sä salaat, tyttärille, vävyille ja vunuksille elämänsuokoa valaat. Paljon onnea Rakkahin Äiti.

Pirjo

setille vanhoja tuttuja lauluja ja hulttellemme muutenkin, kun "siskokset" Emma ja Tyyne ovat myös, ainakin nuoruudessa, näytelleet näytelmissä ja sketseissä. Ja uskokaa, että hauskaa on ollut.

Emma-tädillä on erittäin sopuisa ja valoisa luonne ja kaiken hän tuo esiin aidon karjalaisesti murretta myöten. Elämänmyönteisyys ja rakkaus lähimmäisiin kuuluu hänen jokaiseen päiväänsä. Yhdessä he, Emma ja Tyyne, ovat opettaneet jos minäkalaisia asioita minulle. Ja ihan tiettyyn tarkoitukseen sellaisen sanan käyttöä kuin: ahtimenii. Kaikha myö tiijeteä mitä se tarkoittaa. Otta-koa muutki käyty.

En tiedä kaikkea Emma-tädin elämäntyöstä, mutta haitannuoks tuo mitteä, niiko Emma-tät sannuo. Halusin kirjoittaa hänestä sellaisena kuin hänet nyt tunnen.

Lempäälässä meitä oli koolla noin 40 läheistä sukulaista viettämässä Emma-tätini 80-vuotisjuhlapäivää 19. 5. Oikea syntymäpäivä on 20. 5. Iloisena ja pirteänä päivänsankari pyörähteli pöydästä toiseen kaunis kukkaseppele kutreillaan eikä ikä suinkaan tuntunut painavan hartioita. Sydämellinen, tarttuva Emma-tädin nauru ja herttainen olemus saivat vieraat viihtymään ja viipymään.

Me, Emma-tätini sisarusten lapset, luovutimme päivän kunniaksi tämän hetkelliselle suvun vanhimmalle Karjala-viirin ja Juhlakannet tekstillä. Ne olkoot tunnusmerkkeinä eri tilaisuuksissa ja niillä osoitamme kunnioitustamme suvun vanhimmalle sekä muistutamme karjalaisista juuristamme.

Emma-tädilleni toivotan meidän kaikkien läheisten puolesta hyvää terveyttä, onnellisia päiviä ja Jumalan siunausta jokaiseen hetkeen.

"Kiitoksii, hyvi paljo kiitoksii", Emma-tädin sanoja lainaten, niin mukavista juhlista kuin yhteisistä hetkistä kanssasi, menneistä ja tulevistakin.

Veljesi Oivan tytär,
Vieno Lammi

100 kilometriä ja rapiat: Ravanmäki

Lähdimme Karjalan Maaselästä, jossa vastaiskulla löimme suomalaisen aseisiin tunkeutuneen vihollisen muutamia päiviä aikaisemmin. Nyt tänä aamupäivällä oli jo muutamia kymmeniä kilometrejä takana, kun Sissikomppania piti lyhyttä ruokataukoa erämaajärven rannalla. Järvi sijaitsi Porajärveltä itään menevän tien varrella. Täys taisteluvälikomppania mukana ja pehmeä soratie oli jo irroitettu hien pintaan, mutta kokkahuuheet, leikinlasku ja huumori olivat vielä huipussaan. Niinpä eräs puolijoukkueen johtaja Asseri kun kaivoi jotain repustaan, tuli sieltä vastaan siniset lasten kumisaappaat. Hän oli ukkomies ja kahden pojan isä, joiden huolenpidosta noiden risaisten kumisaappaiden takia laskettiin leikkiä. Hän kyllä arveli tätä kepposta allekirjoittaneen tekemäksi (eikä siinä erehtynytäkään). Kun olin rannalla pesulla, pisti hän nämä saappaat minun reppuuni. Huomasin tapauksen, mutta en ollut huomaavinani, vaan veistelin edelleen Asserin taloudellisuudesta. Hän poikkosi nyt rantaan, ja silloin kavereiden myötävaikutuksella nämä saappaat taas vaihtoi reppua.

Lähdimme liikkeelle ja laskimme tapauksesta vielä leikkisiä huomautuksia, jolloin Asseri sanoi: ”Ei sitä tiedä kenen repusta ne vielä löytyy ennenkuin yli 100 kilometriä on poljettu”. Oli iltapäivä pitkällä, kun pidimme pienen ruokatauon erään metsälammen rannalla. Nyt oli takana jo kilometrejä paljon, mutta vielä oli osasto hyvin koossa, eikä kukaan ollut sammunut. Olihan tämä hyvin treenattu kovakuntoinen sissi-osasto. — Kas kummaa, kun Asseri löysi taas repustaan nuo itsepinat kumisaappaat. Nyt ei Asseri jättänyt enää mitään sattuman varaan, vaan meni saappaiden kanssa rantaan. Siellä hän pisti kumpaiseenkin saappaaseen kiven, ja heitti voimainsa ta-

kaa ne keskelle lampea. Kaupanpäällisiksi minä kuulin vielä valikoidut saatesanat tapauksen johdosta.

— Tämä yli 100 kilometrin pyörämarssi alkoi tuntua jäsenissä jo täälläkin osastolla. Loppumatkasta tulivat jo autot hakemaan, koska meidän piti olla tulentulppana Ravanmäen maastossa. Tehtävänä suojata Syväriltä tulevia joukkoja jäämästä motettiin. Autokyydistä emme saaneet nauttia pitkään, sillä pyörähän se oli, millä menttiin noita metsäpolkuja ja huonoja teitä. Pian jätimme pyörämeikin ja reput metsään erään polun varteen. Vain aseet, patruunat sekä sissimuonapakkaukset mukaan sekä suoraan taisteluun.

Ravanmäki

— Kylä Itä-Karjalassa Hyrsylän mutkasta etelään, ei juuri puhuttele ohikulkijaa mitenkään erikoisesti. On vain joukko harmaita, ajan syömiä hirsitaloja erämaan kylätien kah-tapuolen. Meille 1. Divisioonan sissikomppanialle tämä kylä ympäristöineen muodostui 4—5. 7. 44 todelliseksi kuoleman näyttämöksi.

— Saapuessamme sinne yli 100 kilometrin yhtämittäiseltä pyörämarssilta joutuimme heti taisteluihin. 4. 7. torjuimme vielä kaikki vihollisen tekemät tunnustelevat hyökkäykset. Yö oli yhtä mylläkkää. Emme saaneet hetkenkään rauhaa lepoon, jota olisimme kaivanneet kipeästi. Vihollinen painoi päälle milloin mistäkin kohden, ja aina sinne tulpaksi. Ruumis oli turtana pitkistä ajosta. Vain tahdonvoimamme äärimmilleen ponnistaen pystyimme hallitsemaan tilanteen. Me ns. raskas joukkue olimme päätien lukkona. Emme joutuneet edestäpäin tulevaa hyökkäystä torjumaan, sillä eihän naapurikaan lähtenyt pellolle ilman hyökkäysvaunuja miehiään tapattamaan. Alkoi jo 5 päivää sarastaa, kun joukkueestamme Rovaniemen poika Erk-

ki Karinen lähti pyöriltä repustaan jotain hakemaan. Hän palasi pikavauhtia takaisin, sanoen ryssän olevan jo pyörillä, sekä harjoittelevan niillä ajoa.

Naapuri oli ottanut suomalaisista oppia, eikä lähtenyt enää päätietä tulemaan, vaan koukkasi isolla osastolla metsän kautta. Tämä yllätti vänr. Tiitisen joukkueen, joka meni viimeiseen mieheen. Muistaakseni 4 miestä tuli siitä joukkueesta vankien vaihdossa takaisin. Nyt olivat kovan paikan edessä vänrikkien Tuupaisen ja Pyökärin joukkueet, joille alkoi tulla tappioita. Mm. Pyökäri haavoitui ja Tuupainen kaatui. Pyökärin ylik. Asseri kantoi selässään turvaan.

— Nyt päällikkömme Mannerheimin ristin ritari kapteeni Törni irroitti meidät vastaiskuun sanoen: ”Iske joukkueellasi niiden hyökkäyskiila poikki kun tämän päätien suunta tuntuu olevan nyt rauhallinen.” Meidän lähdimmekin ja liukkaasti avoparijonossa annettua tehtävää suoritamaan. Tulimme metsästä pellon kaistaleen reunaan, mistä pelto pisti kapeana suikaleena syvälle metsään. Aukean toinen reuna oli noin 50—60 metrin päässä. Kun se näytti rauhalliselta, otimme riskin ja syöksyimme yli. Emme saaneet tulta vastaamme, mutta ilmeisesti paljastimme itsemme, koska vasemmalta pellon takaa oli hyvä näkyvyys. Taas jatkoimme ripeää etenemistämme metsäisessä maastossa. Alikersantti Mäkinen vasemman jonon ja minä oikean jonon kärjessä. Olimme juuri tulossa jyrkän kanteen reunalle, missä maasto laskee suolle, jonka takana olivat pyörämme. — Silloin kolme konepistoolia päräytti suunnilleen samanaikaisesti lyhyen sarjan.

Ilmeisesti ripeä etenemisemme hämäsi vihollisen sivustavarmistuksen, koska hänen ampumansa sarja meni välistämme. Nyt repesi ilmoille oikea tulihelvetti. Meitä ammuttiin edestä

kymmenillä konetuliaseilla, ja vasemmalta rupeesi vielä piiskatykki ampumaan suorasuuntauksella. Onneksemme jyrkanteen reuna suojasi edestäpäin tulevat suihkut ja kun olimme oikein matalana ei piiskakaan tavoittanut. Ne räjähtivät joko edessä tai menivät yli. Olimme Mikon kanssa vatsallamme kuin luteet, ja toivoimme hengessämme pääsevämme vieläkin lähemmäksi maamon syyliä. Mikko, joka oli vilkas toiminnan mies Suistamolta, ehti jo kysäistä, ”mitäs nyt tehää?” — Tapellaan, sillä nythän meillä on tulituksesta päätellen maaleja riittämiin. Aloimme madella kohden jyrkanteen reunaa, ja samalla päästellä irti kp-lippaita vyöstä. Suunnitelmiana oli, että menemme mahdollisimman lähelle jyrkanteen reunaa, ja jos siirtäisivät tulensa hetkeksikään syrjään, tai lopettaisivat kun ei kerran mitään näy, vetäisin minä kestoputkella koko lippaallisen niiden sekaan. Etenimme niin lähelle, että saimme niiden tulituksesta silmillemme puolukavarsisilppua. Sitten koitti hetki, jolloin heidän tulitukseensa tuli tauko. Tätä me olimme juuri varttuneetkin, ja silloin minä paahdoin koko lippaallisen heidän jonomuodostelmaansa. He olivat etenemässä suon syrjässä, missä oli talvisodan aikuisia kaivantoja. Tämä yllättävä tulen avauksemme 30—40 metrin päästä käänsikin tilanteen meidän eduksemme, kun me vielä pystyimme töyryn päältä heittämään sinne käsikranaattejakin. Vartuimme vain, milloin joukkue saapuu, että pääsemme jatkamaan.

— Joukkuetta ei saapunut milloinkaan, vaan meitä tulitettiin samasta suunnasta, mistä äsken olimme tulleet. Lähdin ottamaan tilanteesta selvää, ja Mikko jäi yksin nokittelemaan ryssien kanssa, mistä ei enää kovin paljon tulta tullutkaan. Löysin poikien varusteita, jotka olivat veressä. He olivat joutuneet heitin keskitykseen, missä tuli tappioita haavoituneina sekä kaatuneina. Samalla Törni oli saanut käskyn vetäytyä, koska Syvärin porukka oli jo paikan

ohittanut. Lähetti huuteli minua, käskien tuoda osaston pois. Olin ainoa joukkueenjohtaja joka oli linjassa jäljellä enää.

Nyt ryssä oli jo meidän äskeisillä tulojäljillämme, mistä olimme lähteneet vastaiskuun. Onneksi maaston tiheä alikasvillisuus hämäsi heitä senverran, etteivät he sutena tulleet päälle. Me nimittäin Mikon kanssa juoksimme puskalta toiselle aina lyhyitä sarjoja tulittaen. Kai he luulivat vastassa olevan isonkin porukan. Samalla huutelin poikia vetäytymään päätien suuntaan, missä me pidättelemme hyökkääjää parastaikaa. Toiset pääsi, mutta Pyökärin joukkueesta vajaa ryhmä jäi sinne. Nämäkin pääsivät pimeän tullen järvestä kahlaten kaislikon suojassa omalle puolelle. Nyt meitä oli komppaniasta enää suunnilleen parikymmentä miestä linjassa, ja näistäkin alik. Vallstens sai osuman vatsaansa. Tälle Paraisen pojalle tuli vielä hätä, että me jätämme hänet, kun hän on ruotsinkieliseltä alueelta. Ei jätetty, vaan kaksi riskiä kaveria otti häntä kainalosta kiinni, vetäen taakse turvaan. Hän jäi henkiin, ja on vielä joskus aseveli-illoissa muistellut tuota tapahtumaa.

Tällä pienellä osastolla löimme päätien suunnassa ketjun kuntoon. Laskimme ryssän aivan lähelle, ennenkuin avasimme yllättäen tulen, ja taas otimme jonkin matkaa taaksepäin. Tätä teimme muutamien kerran, kunnes tuli takaa jyrkkä käsky lähteä lätkimään. Minulla tässä oli takajoukkueena se, että jos suon taakse olisi vielä ketä meikäläisistä jäänyt, niin he taistelun melskeestä päätellen olisivat olleet tilanteen tasalla. Tämä vajaa ryhmä olikin, jotka sitten tämän ”saapas” Asserin johdolla tulivatkin kaislikon suojassa pois.

— Me olimme kärsineet raskaat menetykset, mutta kyllä jäljelle jääneiden kasvoista paistoi peräänantamattomuus ja koston viha. Jopa Divisioonan johtoportaisissa uskottiin sissien luonnon lannistuneen, mutta vieläpä kuului joukon hänniltä, ”mi-

nä olen Härmän Kankaanpäästä pikkuinen ja häijy.” Itse Divisioonan komentaja kiitti meitä henkilökohtaisesti hyvin suoritetusta tehtävästä, ja antoi muutamien päivien lepoa. Saimme uudet pyörät, ehjät varusteet, sekä henkilötäydennystä. Tämän jälkeen meitä tarvittiin Suojärvellä, Vuontaleessa, Vegaruksessa, Ängläjärvellä, Tolvajärvellä ja Ilomantsissa. Se oli aina sitä samaa, vastaiskuja, viivytystä ja partiointia aina rauhantuloon saakka. Kummasti löytyi vapaaehtoisia menetettyjen kaatuneiden ja haavoittuneiden tilalle.

Tämä vapaaehtoinen osasto hitaantui kuin samaksi perheeksi, mikä näkyy jokavuotisessa tapaamissamme vielä näin vuosikymmenienkin jälkeen. Vaikka askel lyhenee ja kunto heikkenee on tämän osaston ns. ”me” henki säilynyt, ja tulee säilymään hautaan saakka.

Vanha sissi

Uusia ylioppilaita

Lempäälän lukiosta on kirjoittanut ylioppilaaksi Pasi Ahtiainen. Hänen äitinsä äiti Sievi Ahtiainen on kotoisin Sakkolan Haparaisista.

Haapamäen lukiosta kirjoitti Erja Repo. Hänen äitinsä Rauha Nieminen ja isänsä Martti Repo ovat kotoisin Sakkolan Kaarnajoelta.

Ruoveden lukiosta kirjoitti ylioppilaaksi Jarkko Meronen. Vanhemmat Terttu ja Timo Meronen. Tertun vanhemmat Lauta ja Toivo Pitkänen ovat lähtöisin Sakkolan Kaarnajoelta.

Kalle Varpula pääsi ylioppilaaksi Punkalaitumen lukiosta. Vanhemmat Leena ja Heikki Varpula. Äidin vanhemmat Siiri o.s. Kiiskinen ja Vilhelm Karvanen Riiskasta.

Tampereen Lyseon lukiosta kirjoitti Marju Repo. Vanhemmat Hilpa ja Pekka Repo. Isän syntymäpaikka on Sakkolan Vilakkala.

Kannasta edestakaisin

Matkoista entiselle kotiseudulle on Suvannon-Seudussakin kirjoitettu jo lukuisia palstametrejä, mutta matkamme Kiviniemeen 11. 5.—12. 5.1991 oli jonkinverran tavallisesta poikkeava, joten saanen vielä siitakin hieman kertoa.

Matkamme oli Lappeenrantalaisen matkatoimiston järjestämä ja se alkoi toimeliaan ja huolehtivaisen matkaemäntämme Hilka Innamaan johdolla Tampereelta kello 5 aamulla. Väkeä kertyi Lempäälän, Valkeakosken, Hämeenlinnan, Lahden ja Lappeenrannan pysähdyspaikoista linja-autollinen. Meitä Sakkolaan menijöitä oli 14 ja loppujen matkakokteena oli Vuokselaan eri kylät.

Lappeenrannasta saimme matkanjohtajaksi alan ammattilaisen, haminalaisen eläkkeellä olevan näyttelijän Martti Montosen, jonka seurassa aika ei tullut pitkäksi. Hän oli varsinainen ”huumormies”, joka veitikka silmäkulmassa osasi esitellä naapurimaan elämän valo- ja varjopuolek — nuo viimeksi mainitut tuntuivat kuitenkin olevan vahvana enemmistönä. Jutut sivusivat joskus n.s. isojen poikien vitsejä, mutta pysyivät ainakin omasta mielestäni hyvän maun rajan paremmalla puolella.

Linja-automatkamme määränpää oli Kiviniemi, josta sitten matkatoimiston hankkimilla ja kustantamilla henkilöautoilla pääsimme kukin haluamille paikoille. Järjestely toimi erinomaisesti sillä jo klo 15.30 me yhdeksän Lapinlahteen matkaa-vaa olimme perillä.

Olimme matkaa suunnitellessa odottaneet, että se osui tuomien kukkimisen aikaan, mutta valitettavasti vallinneiden kylmien säiden takia tuomet vasta aukoivat silmujaan. Pientä vehreyttä maisemassa kuitenkin jo havaitsi ja kun sää oli mitä parhain niin näkymät olivat kauniita. Mukanani olevat vaimoni sekä nuorin poikani ja tyttäreni olivat erit-

täin ihastuneita ja yllättyneitä maisemanäkymistä (kunhan eivät ne paikallisten tekemät rakennukset osuneet samaan ”kuvaan”).

Kotipaikallani Suvannon ranta- mailla metsittyneillä pelloilla ja entisissä metsissä Kiurunkannus — jota me ennen nimitimme kylmänkukaksi — heloitti jo sinisenä. Tätä kukkaa en itse eikä kukaan mukana ollut ole muualta tavanneet.

Entisessä kotirannassani tapasimme myös nuoren leningradilaisen taiteilijapariskunnan, joka telttaan majoittuneena oli maalaamassa näkymiä Suvannolta. Heille tuntui olevan melkoinen yllätys, kun esittelimme keitä olemme. Hakemisen jälkeen jonkinlainen yhteinen kielikin löytyi ja saimme osoitteet ja kutsut mahdollisesti syksyllä järjestettävään näyttelyyn Helsingissä ja Leningradissa.

Takaisin Kiviniemeen pääsimme myös sovittun aikataulun mukaisesti sillä kun käyntiin varattu neljä tuntia oli kulunut niin hakija saapui minuutilleen sovituna aikana meitä hakemaan.

Vuokselaan linja-autolla jatkavat joutuivat heikkokuntoisen sillan takia matkansa keskeyttämään, mutta paikalle omalla autollaan osunut miilisi ymmärsi Suomen markan arvon sekä ”bisnesasioita” ja hoiti neljällä eri kuljetuksella halukkaat määränpäähän ja takaisin.

Alunperin oli tarkoituksena, että yövyimme tutussa Kiviniemen hotellissa, mutta matkamme varsinainen erikoisuus alkoi siitä, kun meille ilmoitettiin ettei se nyt olekaan mahdollista vaan ruokailu- ja yöpymispaikamme onkin Kannaksen länsilaidalla Johanneksessa. Eikä siinä muuta kuin klo 20 nousimme autoomme ja 100 km matka Viipurin kautta Johannekseen alkoi. Johannekseen on suomalaisten voimin rakennettu melko mittava paperi- ja tapettitehdas,

joka tänä vuonna on aloitellut toimintaansa ja näissä rakentajien tyhjiksi jättämissä parakeissa nukuimme yömmä aivan tyydyttävissä tiloissa. Aamupalan nautimme suomalaisten työmaaruokalassa ja matka Viipurin kautta takaisin Kiviniemeen alkoi. Matkan varrella ohitimme mm. valtioneuvos Johannes Virolaisen kotitalon rauniot.

Kiviniemestä jatkoimme välittömästi matkaa Sakkolan kirkonkylän kautta Haparaisiin. Kirkon raunioilla veisasimme suvivirren ja raunioiden vieressä oleva suuri kuoppa aiheutti sen järkyttävän havainnon, että sankarivainajat on sodan jälkeen kaivettu haudoistaan ja viety muualle. Tietääkö kukaan minne?

Matkaa jatkettaessa näimme Purpuan paikkeilla laajan alueen valkoja sinivuokkoja, joita joukolla ihastelimme. Myös kolme hirveä tervehti meitä samoilla paikoilla mennessä tullessa.

Haparaisissa pysähdyimme ja käänsimme automme Pajarin Martin talon edessä. Viivyimme paikalla hetken ihailemalla näkymiä Suvannolle ja samalla kerroin vuonna 1939 lopulla käydyistä kovista Keljan taisteluista sekä kenraali Heinrichin sodan jälkeen esittämistä arvioista saavutetun torjuntavoiton tärkeydestä koko maamme kohtaloon.

Paluumatkalla näimme parinkymmenen laskuvarjohyppääjän pudotautuvan Häitermaan lentokentän yläpuolella lentelevästä koneesta.

Iltapäivällä alkanut kotimatkamme sujui nopeasti ja leppoisasti. Nykyisin Varpaisjärvellä asuva Väinö Kalervo Kurikka ilahdutti äitejä ja meitä kaikkia muitakin kauniilla äänellään laulamilla päivän tunnelmaan sopivilla lauluilla. Puoleen yön mennessä olimme jo kaikki taas kotitahuvilla ja niin pikavierailumme naapurissa oli päättynyt.

Yleisvaikutelmaksi jäi, että naapu-

rimaassa vallitsee nyt todellinen ”kansankapitalismi” sillä kauppa- miehiä liikkui sankoin joukoin kaikkialla. Tarjolla oleva tavaravalikoima tuntui vain olevan kovin yksipuolisesti nestemäisten aineiden puolella.

Meitä sivullisia ihmetytti myös se, että toimintansa aloittanut Johanneksen paperitehdas joutuu pitämään kuulemma seisokkeja puupulan takia vaikka hakkuun tarpeessa olevat ylitiehat metsät alkoivat melkein tehtaan nurkalta. Mutta kukin taaplaa tyylillään. Se siitä.

Kiitokset matkan järjestäjille hyvästä ja antoisasta matkasta.

Olavi Loponen

Valmistuneita

Helsingin kauppaoppilaitoksesta on ylioppilasmerkonomiksi valmistunut Tero Kumpulainen Helsingistä. Hänen äitinsä Kaija Kumpulainen os. Purontaa on Sakkolan Petäjärveltä.

Kone- ja metalliteknikan insinööriksi on Porin Teknillisestä oppilaitoksesta valmistunut mm. Juhana Tappio Myllyniemi. Vanhemmat Aila ja Erkki Myllyniemi Punkalaitumelta. Äidin isä Eino Karvanen Riiskasta.

Raahesta on insinööriksi valmistunut sähköosastolla tietotekniikan opintolinjalla Jorma Juhani Takku. Vanhemmat Sanni ja Heikki Takku Punkalaitumelta. Äidin vanhemmat Loviisa os. Kyllästinen ja Antti Kannus Volossulasta.

Etelä-Satakunnan Kauppaoppilaitoksen ylioppilasosaston laskentalinjalta on yo-merkonomiksi valmistunut Anne Marita Tatti. Vanhemmat Leena ja Jouko Tatti Punkalaitumelta. Isän vanhemmat Maria os. Jäske ja Väinö Tatti Riiskasta.

Vammalan ammattikoulusta on sähkötekniikan mekaanikoksi valmistunut Kari Ojainmaa. Vanhemmat Siiri ja Heikki Ojainmaa Punkalaitumelta. Äidin vanhemmat Loviisa os. Karvanen ja Väinö Systä Ojaniemestä.

Kilpailuissa mukana olleet Pentti Koppanen (vas.), Eino Vanhanen ja Eino Ahlberg.

Sotainvalidit kilpasilla

60-vuotta takaperin kilpaili joukko koululaisia Kiviniemen kentällä ja sarjajakona oli silloin koululuokka. Nyt samat pojat kilpailevat edelleen keskenään ja sarjajakona on saatu sotavamma.

Orivedellä pidettiin 11. 6. 91 Sotainvalidien Veljesliiton Pirkka-Hämeen Ry:n 10-vuotisjuhlakilpailut, joihin osallistui yhteensä 40 sotainvalidiä. Kilpailulajeja oli seitsemän ja vamma-asteen edellyttämiä sarjoja oli 12.

Kilpailuihin saapui myöskin 70-vuotismerkkipäivänsä aattona Mänttälä Eino Ahlberg, joka otti osaa kisoihin kuudennen kerran ja otti mitata 60-vuoden takaisten kilpakumppaniensa Eino Vanhasen, Veikko Pulakan ja Pentti Koppasen kanssa. Ahlberg on hallinnut vuosia linkopallon heittoa ja vaikka on ollut vuodesta -79 lähtien eläkkeellä poliisin palvelusta, päihittää vieläkin linkopallon heitossa nuorempansa. Ahlberg kertoo aloittaneensa sotainvalidien kilpailut vasta siirtyttyään eläkkeelle, koska työaikana ei sopinut valitella vammojaan.

Eino Vanhanen hallitsi aikaisempi-

na vuosina puolestaan kuulantyyntöä, mutta nyt sairaus on lyhentänyt kuulakaaria.

Sotavammaksi Ahlbergille, Vanhaselle ja Pulakalle on merkitty 10—25 prosenttia.

Kilpailupaikalla miehet yhdessä muistelivat Kiviniemen aikaisia kisoja.

Muutamia otteita tuloksista:

Kuulantyyntö, sarja F yleisvammaiset 10—25 %: 1) Eino Ahlberg Mänttä 10,24, 2) Antti Harjuntausta Tampere 8,72, 3) Eino Vanhanen Orivesi 8,14, 4) Veikko Aalto Orivesi 7,52.

Linkopallo, sarja F yleisvammaiset 10—25 %: 1) Jaakko Liljeroos Orivesi 40,55, 2) Eino Ahlberg Mänttä 39,00, 3) Veikko Pulakka Nokia 27,70.

Keihään tarkkuusheitto, sarja F yleisvammaiset 10—25 %: 1) Viljo Paappa Tampere 41 pist., 2) Aarre Koponen Mänttä 38, 3) Veikko Pulakka Nokia 35, 4) Lauri Karmala Eräjärvi 33, 5) Heikki Ek Mänttä 27, 6) Eino Vanhanen Orivesi 26, 7) Pauli Pajupuro Lempäälä 12.

Eestiläiset ystävämme Kanadassa

"Omnia mea mecum porto" eli kaiken omani kannan mukanani totesivat jo aikanaan eräät roomalaiset. Saman saattoivat todeta myös ne eestiläiset heimoveljemme, jotka monien vaiheiden jälkeen löysivät lopulta uuden "kotimaan" Kanadasta, uuden mantereen harvaan asutusta, mutta jatkuvasti kansoittuvasta Ontariosta.

Vuosikymmenet Kanadassa ovat opettaneet niin suomalaiset kuin eestiläisetkin sopeutumaan ilomieliin maan tapoihin tai paremminkin sopeuttamaan omat tapansa monikan-salliseen tapakulttuuriin. Kotimaa Eesti ei kuitenkaan ole unohtunut, vaan asioita seurataan aktiivisesti niin kansainvälisen lehdistön kuin oman lehden "Vaba Estlane" välityksellä.

Kesäkuun alussa 1990 päätti käsi-työneuvos Tyyne-Kerttu Virkki moniusten Kanadasta saapuneiden kutsujen jälkeen lähteä tapaamaan eestiläisiä ystäviään jo Kehtnan ajoilta 40-luvulta, seuranaan ja avustajinaan Eeva Meloni ja Leila Renfors.

Toronton lentokentällä matkaaajat vastaanotti aina yhtä nuorekas Tiina Hansen, Tyyne-Kerttu Virkin oppilas Kehtnan kotitalouskorkeakoulusta.

Tiina Hansenin viehättävä ja tyylikäs koti, sekä puhelinlangalla sirkuttava kirkkaanpunainen kardinaalilintu toivottivat väsyneet tulijat tervetulleiksi.

Tiina Hansenin tilavassa kodissa on lähes jatkuva, elävä vilске. Lapset ja lapsenlapset kukin vuorollaan tai kaikki yhdessä käyvät lomien vietossa äidin ja isoäidin luona — puhumattakaan muista ystäväistä aina Eestistä ja Suomesta saakka.

Parin päivän emännän hellän huolenpidon jälkeen olimme jo valmiita tutustumaan Londonin kaupungin nähtävyyksiin sekä Stratford on Avon'in Shakespeare -teatterin erinomaiseen esitykseen "Kuten haluatte".

Tiina Hansenin (oik.) kodissa Toronto Ontariossa otettu kuva viime kesänä. Vieraisilla Tyyne-Kerttu Virkki ja Eeva Meloni.

Matka jatkui uudelleen Torontoon, missä eestiläinen kirjailija Salme Ekbaum tarjosi erinomaisen lounaan muistelujen lomassa. Kauniin koivikon suojiin ovat eestiläiset maahanmuuttajat rakentaneet omin varoin omille eläkeläisilleen rauhallisen, mutta virikkeellisen asuinpaikan.

Vierailun yhteydessä välitettiin kutsu myös Tyyne-Kerttu Virkin 83-vuotissyntymäpäiville Londoniin. Syntymäpäivän valjetessa 5. 6. syntymäpäiväsankari sai kokea koko matkan kohokohdan, kun syntymäpäivävieraat, jopa yllätysvieraat saapuivat onnittelukäynnille Tiina Hansenin residenssiin. Mukana olivat Toronton kutsuvieraat Elise Rabadik ja Salme Ekbaum, sekä parikymmentä eestiläisystävää vuosien takaa. Useampikin kyynel vierähti huomion kohteena olevan syntymäpäiväsankarin silmäkulmiin ja kiitos kaikesta tuli todella sydämeistä.

Kotitalousopettaja Tiina Hansenin järjestelyt ja huomaavaisuudet eivät vielä jääneet tähän, vaan seuraavan päivän "Vaba Estland" julkaisi emännän kirjoittaman erinomaisen kuvauksen Tyyne-Kerttu Virkin elämäntyöstä myös eestiläisen koti- ja käsiteollisuuskulttuurin luojana ja kehittäjänä. Tiina oli Tyyne-Kertun oppilas Kehtnan Kotitalouskorkeakoulusta 1934—36.

Matka jatkui Londonista pohjoi-

sen Parry Soundiin, jonne Tyyne-Kerttu Virkki oli soittanut Käkisalmen aikaiselle luokkatoverilleen Klaudia Pelkiselle. Viimeksi lapsuustoverit olivat tavanneet Montrealin maailmannäyttelyssä, joten jälleen tapaaminen nostatti kaihoisat muistelot esiin. Klaudia Pelkinen muutti Suomesta sodan jälkeen Kanadaan, missä hän nyt miehensä kuoltua ja lasten lennettyä maailmalle nauttii kauniin, luonnon ympäröimän kotitalonsa rauhasta.

Kaksiviikkoinen tutustuminen Ontarioon etelän Londonista pohjoisen Parry Soundiin, lännen Stratford on Avonista idän Niagaran putouksiin antoivat matkalaisille huomattavasti avaramman käsityksen Kanadan luonnosta ja ihmisistä, kuin he ennakolta olivat edes kuvitelleet. Kaikesta Kiitos, isolla k-kirjaimella lankeaa uskomattoman tarmokkaalle emännällemme, joka väsymättä jaksoi kuljettaa vieraitaan ja samalla kertoa vierailleen Kanadan nykytilanteesta ja myös mietteistään Eestin epävakasta tulevaisuudesta. Jäähyväishetkellä kaikilla oli lähimpänä sydäntä harras toivomus pikaisesta uudelleen tapaamisesta.

Sydämelliset kiitokset ja antoisaa vuoden loppupuolta toivottavat:

Tyyne-Kerttu Virkki
Eeva Meloni
Leila Renfors

Lähetystyöhön tutustumassa

Kiviniemessä ovat nykyisin Lemmälän Kuljussa asuvan Viljo Pitkän sukuluut. Hän tunnustautuu kovaksi reissumieheksi — moni maailmankolkka on koluttu. Jokunen aika sitten Pitkän kävi myös Namibiassa ja tutustumiskohteena siellä oli erityisesti suomalainen lähetystyö. Tässä Viljo Pitkän kertoo hieman afrikkalaisia matkakokemuksiaan Suvannon Seudun lukijoille.

— Suomalaiset ovat suosittuja vieraita Namibian maassa — onhan siellä monta kirkkoa ja sairaalaa, jotka ovat kehitysavun turvin syntyneet, totea Viljo Pitkän.

Toinen päällimmäiseksi jäänyt vaikutelma Afrikanmatkalta on se, että namibialaisten keskuudessa vallitsi iloinen ja vapautunut tunnelma itseinäistymisen myötä. Taaksejäänyt parikymmenvuotinen sissisota näytti kuitenkin vielä jälkiään maisemassa: — Ainakin Angolan rajan läheisyydessä oli asumusten ympärillä vielä hiekkasäkit, kertoo Pitkän.

Oivalliset oppaat

Suomalainen lähetystyö on alkanut Namibiassa vuonna 1870. Viljo Pitkästä ja hänen matkakumppaneistaan oli paikallisiin oloihin perehtytämässä 35 vuotta Namibiassa elänyt ja lähetyskentällä työskennellyt Raimo Holopainen. Matkanjohtaja oli Matti Koponen, joka on ollut johtamassa Suomen Lähetysseuran ja Liikemiesten Lähetysliiton toimintaa.

Luonnonsuojelua alullaan

Nuoren tasavallan pääkaupungista Windhoekista matka taittui eteenpäin bussilla. Pohjois-Namibiaan ja Ambomaalle oli matkaa kahdeksansataa kilometriä.

— Kaksi- ja puolikertaa Suomen kokoisessa maassa ovat kaikki matkat pitkiä, huomauttaa Pitkän.

Mutta teitä hän kehuu hyväkuntoisiksi.

— Ne olivat viivasuoria ja päällystettyjä. Pohjoiseen vievä tie oli valmistunut 60-luvun lopulla. Päällyste oli kuulemma tervan, kalkin ja hiekan sekoitus.

Tien varsilta oli raivaustraktoreilla puskettu metsä pois parinsadan metrin alueelta.

— Tämän ovat Etelä-Afrikan joukot tehneet sodan aikana sissivaaran takia.

— Mutta elokuussa oli tullut voimaan laki, joka kielsi kaatamasta tuoretta puuta. Näin yritetään estää lisääntyvä aavikoituminen, sanoo Viljo Pitkän. — Eri asia on, kuka noudattaa lakia ja kuka sitä valvoo. Sitä paitsi vuohet ja aasit syövät ruohon juurineen, joten se osaltaan vähentää ruoan saantia.

Yhä pohjoisemmaksi mentäessä alkoi näkyä karjaa joka puolella — myös maantiellä.

— Ja teurastukset olivat tien varressa käynnissä: lihat oli ripustettu tien varteen myytäväksi.

Matkaseurueen opas Raimo Holopainen antoi reseptinkin, miten vanhasta naudanlihasta saa mureaa paistia: lihasta leikataan ohuita siivuja, suolataan ja ladotaan päällekkäin. Kun liha on Namibian lämpimässä hautunut 7—8 vuorokautta ja muutunut vihertäväksi, se paistetaan.

— On kuulemma mureaa. Mutta jääköön kokeilematta, tuumailee Viljo Pitkän.

Suomalaiset suosittuja

Namibian pohjois-osassa heimo-päälliköt omistavat maan ja heillä on valta antaa sitä, kenelle parhaaksi katsovat.

Namibian väkiluku vaihtelee eri tietojen mukaan 1,5—1,7 miljoonan välillä. Mustia on 94 prosenttia ja loput 6 prosenttia valkoisia.

Viljo Pitkän vieraili myös kirkkoissa ja kahdessa sairaalassa.

— Joka paikassa ihmiset olivat iloisia puutteidensa keskellä. Olihan sodan tuoma pelko ohi.

Suomalaisten vastaanottoa Pitkän kuvailee erityisen lämpimäksi. — Kuin kuninkaina ja kuningattarina meitä pidettiin.

— Monet ihmiset olivat kuulleet kaukaisesta maasta nimeltä Suomi, joka on rakennuttanut heille kirkkoja ja sairaaloita.

Suomituntemusta ovat myös lisänneet YK-joukot ja Martti Ahtisaari.

Suomalaislääkäri luona

— Namibian terveydenhoito-oloihin tutustuessaan oli matkaaajilla mahdollisuus tavata lempäläinen lääkäri Juha Kiehelä.

— Tapasin hänet Engelan sairaalassa, jossa hän on ainut lääkäri. Työkenttä on valtava, kun sairaalan hoitamisen lisäksi on paljon muutaakin sairaanhoitotyötä.

— Eniten töitä teettävät malaria, ripuli, anemia, tuberkkeli ja aids.

Juha Kiehelä onkin toivonut yhteistyötä Lemmälän terveyskeskuksen kanssa — esimerkiksi niin, että Namibiaan voitaisiin lähettää täällä käytöstä poistettavia instrumentteja.

Apu ei ole mennyt hukkaan

Kun matka alkoi päästä määrän-päähänsä, oli bussin matkamittariin kertynyt 2.640 kilometriä.

Viljo Pitkän tuumaa, että reissun päälle oli hyvä palata omaan kotimaahan. Namibian saamasta kehitysavusta hän antaa positiivisen lausunnon:

— Kehitysapu ei ole mennyt hukkaan. Työ on kantanut hedelmää. Ja se periaate on hyvä, että ihmisiä autetaan paikan päällä heidän omassa maassaan.

Apulaisyleismiehenä Kiviniemen urheiluopistossa

Tosin miehenalkuhan vasta olin — hiljan kansakoulun päättänyt orpo-poika pahanen, isätön ja koditon.

Johdantona tarinalle kerron eräästä varhaisimmasta lapsuusmuistostani — peräti kymmentä vuotta aiemalta, vapaussodan ajalta.

Sota riehui armottomana kannak-selaiskotimme pihapiirissä. Meidät, lapset oli kuskattu sotatapahtumilta turvaan syvälle perunakuoppaan. Ennenpitkää vanhemmat veljet kyl-lästyivät kyyhöttämään kuopassa nousten yksi toisensa jälkeen pihalle tutkimaan tilannetta. Kun itsekkin olin jo viiden vanha, en halunnut jäädä toisia huonommaksi — ja pääsin kun pääsin kapuamaan rappu-set ylös. Vain pikkusiskon oli jäätä-vä perunakuoppaan, kun ”hänellä oli liian lyhyet jalat”.

Taapertaessani pihapolkua kohti kotiovea kummastelin vingahduksia ympärilläni, jotka jälkeenpäin selit-tivät harhaluotien ujelluksiksi. Ovea raottaessani minut temmattiin äkkiä uunimuurin ja olkikupojen väliseen suojavarustukseen.

Sodan kurimuksesta vaivoin selvit-tyämme, entistä ankeampi kohtalo vaani perhettämme. Onnettoman lai-natakauksen seurauksena menetim-me kotimme. Eikä isän terveys sitä kestänyt, vaan hän sairastui ja kuoli — inhimillisesti katsoen liian varhain ehtimättä täyttää viittäkymmentä ikävuotta. Yksinhuoltajaäiti kuuden orpolapsen kanssa joutui tuuliajolle sodanjälkeisissä puutteellisissa kan-nakselaisoloissa. Orpojoukko kasvoi-kin vielä, kun ikäänkuin post-festum saimme vielä vauvasiskon, valmiiksi isättömänä.

Äidin vanha syntymäkoti Viiksan-lahdessa oli jäänyt asumattomaksi.

Radium parantola Kiviniemi vuonna 1936. Parantolan nurkalla näkyvä pie-nempi rakennus on oinaskoppi, jonka sisällä oinaspumppu yötä päivää lonk-suttaen pumppasi radiumvettä säiliöön etualalla olevasta lähdelammikosta.

Lähinaapuruudessa sijaitsi hänen vanhimman veljensä, Yrjö-enon talo ja tilukset jotka ulottuivat Suvannon rannan Kuusikkoniemeen. Viiksan-lahden pohjukassa enon rantaniityl-lä oli laaja-alainen suohetteikko, mis-sä satamäärin lähteensilmäkkeitä kie-hui kylmää, ruosteista vettä. Upot-tava, ruosteen ryvettämä lähteikkö oli vaarallisen hylkymään maineessa ei-kä sille ollut varsinkaan ihmisten tur-vallista jalallaan astua.

Kun Hiitolan—Raudun rautatietä rakennettiin, joutui rata kiertämään Viiksanlahden pohjukan aivan likel-tä rantaviivaa hipoen ja samalla ja-kamaan enoni rantaniityn kahtia juu-ri sen ruosterämeikön kohdalta.

Lähdehetteikön ylittämässä tun-tui radanrakentajilla olevan voitta-mattomia vaikeuksia saada perustuk-set pitäviksi. Kun se sitten vihdoinkin näytti onnistuvan, puhkaisi voimakas vesisuoni uuden väylän radan alitse synnyttäen hiekkapalteen juurelle valtavan lähdelammikon, jonka tah-namaisella savipohjalla lukuisia kie-

huvia lähteensilmiä vierivierekkäin pulppusi kylmää rautapitoista vettä.

Tieto ihmelähteestä oli kiirinyt tie-demiespiireihinkin, joiden tutkijat kävivät paikan päällä toteamassa et-tä kyseessä oli harvinainen, voimak-kaasti radioaktiivinen pohjavesivir-taus. Vedellä arveltiin olevan merkit-täviä terveydenhoidollisia ominai-suuksia jopa syövän ja reuman pa-rantamiseen.

Tunnettu urheilumies kunnallis-neuvos Nestori Toivonen — mestari-painija, sittemmin mestariampuja (olympiamitalisti sekä Tukholman et-tä Antverpenin kisoista) oli hankki-nut omistukseensa äidin entisen ko-titalon ja siihen kuuluvat tilukset.

Kunnallisneuvos Toivonen, joka siinä vaiheessa oli vaikeasti sydäntau-tinen, kiinnostui naapurin palstalla olevasta terveyslähteestä ja sen ra-diumvedestä. Kuusikkoniemen leh-mihaka järvenranta-alueineen oli me-nettänyt merkityksensä enolleni, Toi-vosen sensijaan ollessa alueesta erit-

täin kiinnostunut. Niinpä syntyi maakauppa jonka tuloksena eno sai Toivoselta viljelyskelpoista peltomaata samalla kun Kuusikkoniemen leh-mihaka radiumlähteineen siirtyi kun-nallisneuvos Toivosen omistukseen.

Kunnallisneuvos Nestori Toivonen rakennutti terveyslähteen äärelle 3-kerroksisen Radiumparantolan, missä sittemmin terveyskylpytilaita maan kaikilta kulmilta kävi saamas-sa lievitystä vaivoihinsa — Toivonen itse muita useammin. Lähteen ra-diumvettä pulloitetiin ja markkinoi-tiin ympäri maata — ja kauemmak-sikin, jopa Amerikkaan asti.

Omalle orpoperheellemme tuo pa-rantolahanke kaikissa vaiheissaan osoittautui siunatuksi asiaksi. Äiti sai muuttaa emännäksi entiseen kotita-loonsa me pienimmät hoivissaan, lapsijoukon vanhimpien ollessa jo ansiotöissä muualla. Parantolatalon rakennusväkeä majoittui taloon mis-sä äitini toimi vuokraemäntänä ja vä-hän muissakin askareissa rakennus-töyrymaalla. Itselläni oli tehtävänä vie-rashuoneiden lämmitys.

Rakennustöiden päätyttyäkin äi-dillä riitti parantolassa erinäisiä töi-tä kuten siivousta, radiumveden pul-lotusta ym. ja nuorin velipoikakin sai siellä vakanssin huoltomiehen apulai-sena — oikein oman asunnon kera.

Kovin monta vuotta ei Radiumpa-rantola kuitenkaan ehtinyt toimia, kun sen perustaja ja johtaja kunnal-lisneuvos Toivonen kuoli. Urheilu-mies henkeen ja vereen kun oli ja kenties vailla lähiperillisiä, testament-tasi parantolan Suomen Voimistelu-ja Urheiluliitolle.

Samoihin aikoihin päätettiin SVUL:ssa urheiluopistotoiminnan aloittamisesta. Vierumäellä oli käyn-nistetty mittavat urheiluopistokomp-leksin rakennustyöt, joiden valmistu-mista jouduttiin kuitenkin muutamia vuosia odottamaan.

Parantolalahjoitus tuli SVUL:lle varsin otolliseen aikaan, sillä sen an-siosta voitiin urheiluopiston kurssi-toiminta aloittaa välittömästi Kivi-

niemessä entisen Radiumparantolan tiloissa. Niinpä vilkkaassa käytössä olleen parantolan toimenkuva koki täydellisen muutoksen, kun sairauk-sien hoitolasta tuli terveyden ja kun-non kohennuksen korkeakoulu.

Kiviniemen urheiluopisto osoittau-tui korkeakouluksi myös itselleni — opinhaluiselle, mutta opinsaannista osattomaksi jääneelle orpopojalle. Ikäänkuin perintönä veljeltäni joka jo oli siirtynyt Viipuriin vanhempien veljiensä perässä, sain sen huoltomie-hen apulaisen vakanssin, saman huo-neenkin asuttavaksi ja esimiehekse-ni saman Leppäsen Matin.

Minun assistentinreviirini kuiten-kin oli laajempi, sillä se käsitti koko opiston. Ehkä eniten tarvitsi apuani emäntäväki keittiössä, toimiston an-tamat tehtävät olivat pääasiassa juoksevia asioita ja silloin tällöin kurssilaisetkin kaipasivat apuani.

Sinä kesänä Kiviniemessä järjestet-tiin joitakin urheilujohtajien ja neu-vojien kursseja sekä olympialaiseh-dokkaiden valmennusleirejä voimai-

lijoille ja voimistelijoille.

Erikoisesti on mieleeni jäänyt opis-tossa vallitseva ylevä isänmaallinen il-mapiiri, lipunnostot ja -laskut lippu-lauluineen sekä opiston johtaja Ak-seli Kaskelan komea, miehekkään ul-jas olemus.

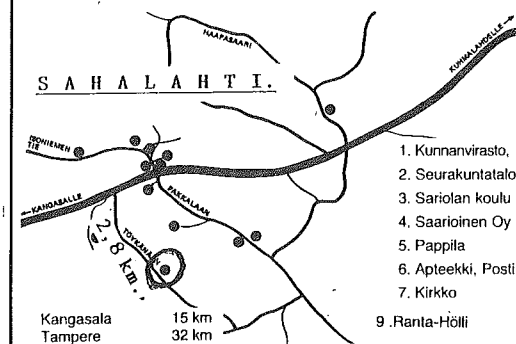
Niinikään muistan erään toisen ur-heilujohtajan, voimisteluvalmentajan Yrjö ”Jyrä” Nykäsen, jonka rekki-taituruus minua ihmetytti. Lempini-mi ”Jyrä” kuvasi täsmälleen hänen olemustaan: lyhyenlanta, pyylevähkö, keski-ikäinen miekkonen jolla oli sil-miin pistävän pienet kädet, mutta jot-ka kestivät kieputtaa useita peräkkäi-siä jättäisiä rekillä.

Kesän 1929 päättyessä päättyi myös työsuhteeni Kiviniemen urhei-luopistossa, missä vielä silloin ei tal-vikursseja järjestetty. Matkarahat sain kuitenkin kasaan ja myötäjaisik-si hivenen sivistyksen siementä mat-kustaakseni veljeni kintereillä Viipu-riin.

Eka Karppanen

HOVINKYLÄ 1911 — 1991

Kutsumme sydämellisesti kaikki entiset Hovinkylän ja Ojanien asukkaat sukulaisineen ja ystävineen viettämään 80-vuotisjuhlapäivää lauantaina 24. päi-vä elokuuta 1991, kello 13.00 Sahalahden pitäjän, Töykänään — Ranta-Höllille. Hel-mi Höllin (o.s. Hakulinen) kotiin.

Kulkuohje oheisessa kartassa, tarkempia tietoja tarvittaessa, mieluummin iltaisin p. (931) 764 629 / Hel-mi, tai (931) 145 170 / Hilikka.

TERVETULO!
Hovinkylänseura.

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on nyt saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tupaan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju (Esko Kallonen), Eero Kurikka, Huhtamo puh. (932) 64 506, Uno Pulakka, Ruovesi puh. (934) 76 021, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Lopenen, Lempäälä. Punkalaitumella kirjoja myy Eino Kuisma, puh. (923) 74 346.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. (931) 751 241. Ainoastaan Elli Pulakka lähettää postilähetysinä.

Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut. Myyntipisteitä järjestetään lisää ja niistä ilmoitetaan Suvannon Seudussa.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

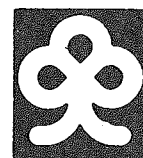
Kaikki sähköasiat voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

Tampereen Aluesäästöpankki

auttaa — neuvoa — palvelee

LEMPÄÄLÄN PELTITYÖ

OM. V. RIIKONEN

Puh. Tampere 751 886 (verstaaseen)

Suorittaa kaikkia rakennusalan pelti- ja rautatöitä
urakalla ja laskuun.

SOITA MINULLE ILLALLA...

Suvannon Seudun toimituksen puhelinnumero 931 - 748 448 on numero, josta toimittajan tapaa parhaiten vasta iltasella. Puhelinta saa piristää vaikka kuinka myöhäällä, sillä päiväsaikaan olen toisessa leipätyössä ja alkuiltaloista toisinaan pois puhelimen viereltä.

Joku onkin ihmetellyt, että eikö toimituksen numero ollenkaan ole käytössä. On toki, kun soittaa vasta iltasella!

Kuulemisiin

Marjo Ristilä-Toikka

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1991 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
50 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 748 448

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
Lempäälän-Viialan Osuuspankki
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Uno Pulakka